

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Харківська державна академія культури
Факультет культурології та соціальних комунікацій
Кафедра цифрових комунікацій та інформаційних технологій

Силабус

навчальної дисципліни

«МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ»

освітньо-професійна програма

«Акторське мистецтво драматичного театру і кіно»

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»

2024 рік

Силабус склала

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри цифрових комунікацій та інформаційних технологій ХДАК

Шелестова Анна Миколаївна

Мова навчання – українська

Силабус затверджено на засіданні кафедри цифрових комунікацій та інформаційних досліджень

Протокол № 2 від «23» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Олена МАР'ІНА

Зміни до силабусу оновлено на засіданні кафедри цифрових комунікацій та інформаційних досліджень

Протокол № 7 від «9» листопада 2024 р.

Завідувач кафедри

Олена МАР'ІНА

Силабус затверджено на засіданні ради факультету культурології та соціальних комунікацій

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.

Голова ради факультету

Наталя КОРЖИК

Зміни до силабусу затверджено на засіданні ради факультету культурології та соціальних комунікацій

Протокол № 4 від «21» листопада 2024 р.

Голова ради факультету

Наталя КОРЖИК

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

1.	Назва дисципліни	Медіаграмотність та критичне мислення
2.	Викладачі	 <p>Шелестова Анна Миколаїввна https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/ksk/ckit/shelestova.htm !</p>
3.	Контактні дані викладача (роб. тел., емейл)	Шелестова А. М. anna_shelestova@xdak.ukr.education anna_shelestova@ukr.net +380686075807
4.	Інформація про консультації / дні занять	Код курсу в Google Classroom xtwzhhk Графік консультацій є гнучким, за попередньою домовленістю зі здобувачем / Дні занять згідно з розкладом https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/rozklad/rozklad.html
5.	Логіка вивчення курсу	<p>Пререквізити: Навчальний курс «Медіаграмотність та критичне мислення» є вибіркоким курсом, що забезпечує підготовку для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво», освітньо-професійна програма «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно» та неперервно пов'язаний з іншими дисциплінами циклу, з метою формування цілісності художньо-творчої особистості.</p> <p>Постреквізити: Знання з теоретичних і практичних основ вивчення медіаграмотності та критичного мислення полегшують підготовку освітньо-кваліфікаційних робіт (творчого проєкту).</p>

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

<p>Навчальний курс «Медіаграмотність та критичне мислення» забезпечує загальний розвиток здобувача освіти та спрямована отримання та розвинення у здобувачів навичок медійної та інформаційної грамотності, критичного мислення у роботі з інформаційними джерелами, медійними продуктами, навички вирізняти маніпуляції у заголовках та текстах та навички користуватися міжнародними та українськими технологічними інструментами перевірки інформації тощо. Оволодіння програмою курсу сприяє виконанню здобувачем освіти завдань із інших дисциплін за навчальним планом, які пов'язані із дослідженням інформаційних джерел із теми, узагальненням теоретичного матеріалу, підготовкою доповідей, написанням навчальних, наукових та курсових робіт.</p>

3. МЕТА КУРСУ

Мета - розвинення у здобувачів навички критичного мислення у роботі із інформаційними та медійними продуктами, навчити вирізняти маніпуляції у заголовках та текстах та навчити користуватися міжнародними та українськими технологічними інструментами перевірки.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності

СК07. Здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів

СК08. Здатність оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї, осмислення та популяризації творчого продукту.

СК10. Здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових складних ідей у творчо-виробничій сценічній діяльності.

СК14. Здатність аналізувати твори літератури і мистецтва на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.

5. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР01. Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського суспільства із засадами розвитку сфери культури й мистецтва в Україні.

ПР04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.

ПР05. Застосовувати сучасні цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення до розв'язання відповідних задач професійної діяльності у сфері сценічного мистецтва.

ПР06. Аналізувати проблемні ситуації й приймати обґрунтовані рішення для їх розв'язання.

ПР21. Презентувати результати професійної діяльності та проектів у сфері сценічного мистецтва, доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, аргументацію та власний досвід.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	вибіркова компонента	
Формат курсу	денна форма навчання, 3 семестр	
Обсяг курсу	кількість кредитів – 3	
	денна	заочна
	загальна кількість годин	
	90	
	аудиторних	
	30	10
	лекційні	
	26	4
	семінарські	
	4	6
	індивідуальні	
	самостійна робота	
	60	80

Технічне і програмне забезпечення / обладнання	Проектор мультимед. Terco PJ2030, проектор мультимед. ASERS 1286, проекційний екран Walfix SNT-172, Лазерний презентер 2E-LPP-IB, Windows 10, Google Workspace for Education
Форми, види навчальних занять та методи навчання	<p>Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи</p> <p>Види: лекції / семінарські заняття</p> <p>Методи: проблемний (проблемно-пошуковий) метод; вербальний метод; практичний метод; інтерактивні методи (коментування, оцінки (або самооцінки) дій учасників, метод аналізу і діагностики ситуацій</p>
Поточний контроль	Поточний контроль: опитування (усне та письмове); доповідь на семінарських заняттях; виконання завдань самостійної роботи: створення презентацій за визначеними темами.
Підсумковий контроль	Екзамен
Політика курсу*	<p>Умовами опанування навчальної дисципліни КЗВ: «Медіаграмотність та критичне мислення» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • систематичне виконання усіх поставлених завдань; • дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf); • дотримання академічної доброчесності (інформація щодо академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html); • «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html); • запобігання / протидія булінгу (цькуванню) – («Положення про політику запобігання і протидії булінгу (цькуванню) у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pzpb22.pdf • невідкладне вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення про політику і процедури вирішення конфліктних ситуацій в освітньому процесі в ХДАК» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ppvks2.pdf) • визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ХДАК» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_23.pdf

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	с	інд	с.р.		л	п	с	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
3 семестр												
Розділ 1. Основи медіаграмотності та критичного мислення.												
Тема 1. Основні поняття медійної грамотності. Види медіа	14	4	-		-	10	14	0,5	-	1	-	12,5
Тема 2 Інформаційно-психологічні операції: поняття, мета	17	6	-	1	-	10	17	1	-	1	-	15
Тема 3 Критичне мислення: поняття та методи	15	4	-	1	-	10	15	0,5	-	1	-	13,5
Разом за розділом 1	46	14	-	2	-	30	46	2	-	3	-	41
Розділ 2. Вплив медіа.												
Тема 4. Вплив медіа на розвиток особистості. Маніпуляції в медіа	15	4	-	1	-	10	15	1	-	1	-	13
Тема 5. Реклама як інструмент маніпуляції. Використання мотивів підсвідомого впливу	14	4	-		-	10	14	0,5	-	1	-	12,5
Тема 6. Аналіз медіа текстів різних видів медіа	15	4	-	1	-	10	15	0,5	-	1	-	13,5
Усього за III семестр	44	12	-	2	-	30	45	2	-	3	-	39
Усього	90	26	-	4	-	60	90	4	-	6	-	80

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

- робота на лекціях — максимально 13 балів (за 13 пар);
- робота на семінарських заняттях – максимально 20 балів (за 4 теми);
- самостійна робота - максимально 27 балів (за 6 тем);
- підсумковий контроль (екзамен) максимально 40 балів.

Всього 100 балів

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти:

Поточна успішність						Іспит	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
6	14	11	11	6	12		

Шкала оцінювання національна та ECTS:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

9. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА	Хід виконання роботи (питання, які будуть розглянуті на занятті)	Рекомендована література (повний бібліографічний опис або за нумерацією відповідно до розділу 12)	Кількість балів, які може отримати здобувач
Тема 2 Інформаційно-психологічні операції: форми і методи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення інформаційно-психологічної операції (ІПСО). 2. Аудиторія ІПСО. 3. Окремий напрямок ІПСО. 4. Загальні закономірності, методи і форми ІПСО. 5. Прийоми ведення пропаганди. 6. Технології маніпулювання свідомістю. 	5; 8; 11;15; 16; 24	5
Тема 3 Методи розвитку критичного мислення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «критичне мислення». 2. Значення критичного мислення в сучасних умовах. 3. Способи розвитку критичного мислення. 4. Методи розвитку критичного мислення. 5. Критичне мислення під час споживання медіа контенту та новин. 	6; 11; 20; 21; 24	5
Тема 4. Особистість та вплив медіа на її формування. Види маніпуляцій у медіа.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема медіасоціалізації. 2. Особливості медійного впливу на дітей різного віку. 3. Позитивний медійний вплив. 4. Медіа як ресурс особистості. 5. Вплив медіа на інтелектуальний розвиток. 6. Вплив медіа на емоційний і вольовий розвиток. 7. Проблема медіазалежності. 8. Вплив на стосунки. 9. Парасоціальне спілкування. 10. Проблема медіанасильства та зростання агресії. 	2; 14; 15; 22	5

	11. Правила користування медіа. 12. Медіаосвіта та її вплив на розвиток дитини. 13. Поняття маніпулятивності. 14. Маніпуляції в мас-медіа. 15. Спіраль мовчання. 16. Наративи. 17. Фрейми.		
Тема 6. Критичний підхід під час аналізу медіа текстів різних видів медіа	1. Критичне сприйняття. 2. Ідеологічний аналіз. 3. Аналіз репрезентації. 4. Декодування медіатекстів. 5. Аналіз стереотипів. 6. Сюжетний (наративний) аналіз. 7. Жанровий аналіз. 8. Іконографічний аналіз. 9. Семіотичний аналіз. 10. Контекстуальний аналіз. 11. Комерціалізація. 12. Аналіз медіа в контексті ринку.	1; 4; 6; 8; 11; 20; 24	5

10. ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва	Кількість балів, які може отримати здобувач
1	Специфіка роботи телебачення, кінематографу, газет, журналів, радіо, відеоігор в Україні на сучасному етапі. Сучасні тенденції в сфері нових медіа. Інтернет у роботі медіа	4
2	Розвиток критичного мислення	6
3	Формування особистості під впливом медіа	4
4	Ознаки маніпуляцій в медіа	4
5	Реклама як різновид маніпулювання людьми	4
6	Робота із текстами різних медіа, що висвітлюють ті ж самі події	5

11. ПИТАННЯ ДО СЕМЕСТРОВОГО ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО ТЕСТУВАННЯ

1. Історія розвитку медіаосвіти.
2. Суспільне значення медіаосвіти.
3. Визначення та сутність поняття «медіаграмотність».
4. Напрацювання західних науковців у сфері медіаосвіти.
5. Медіаосвіта в Україні.
6. Властивості мас-медіа.
7. Телебачення.
8. Кінематограф.
9. Газети.
10. Журнали.
11. Радіо.
12. Відеоігри.
13. Вікі.
14. Соціальні мережі.
15. Конфіденційність.
16. Інтернет-медіа.

17. Кібер-простір.
18. Визначення інформаційно-психологічної операції (ІПСО).
19. Аудиторія ІПСО.
20. Окремий напрямок ІПСО.
21. Загальні закономірності, методи і форми ІПСО.
22. Прийоми ведення пропаганди.
23. Технології маніпулювання свідомістю.
24. Поняття «критичне мислення».
25. Значення критичного мислення в сучасних умовах.
26. Способи розвитку критичного мислення.
27. Методи розвитку критичного мислення.
28. Критичне мислення під час споживання медіа контенту та новин.
29. Проблема медіасоціалізації.
30. Особливості медійного впливу на дітей різного віку.
31. Позитивний медійний вплив.
32. Медіа як ресурс особистості.
33. Вплив медіа на інтелектуальний розвиток.
34. Вплив медіа на емоційний і вольовий розвиток.
35. Проблема медіазалежності.
36. Вплив на стосунки.
37. Парасоціальне спілкування.
38. Проблема медіанасильства та зростання агресії.
39. Правила користування медіа.
40. Медіаосвіта та її вплив на розвиток дитини.
41. Поняття маніпулятивності.
42. Маніпуляції в мас-медіа.
43. Спіраль мовчання.
44. Наративи.
45. Фрейми.
46. Маніпуляція підсвідомістю.
47. Емоційні мотиви рекламного впливу на особистість реципієнта.
48. Критичне сприйняття.
49. Ідеологічний аналіз.
50. Аналіз репрезентації.
51. Декодування медіатекстів.
52. Аналіз стереотипів.
53. Сюжетний (наративний) аналіз.
54. Жанровий аналіз.
55. Іконографічний аналіз.
56. Семіотичний аналіз.
57. Контекстуальний аналіз.
58. Комерціалізація.
59. Аналіз медіа в контексті ринку.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна

1. Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти : збірник статей / Редкол. : В. Ф. Іванов (голов. ред.) [та ін.]. Київ : Академія української преси, IREX, Центр Вільної преси, 2021. 400 с.

2. Медіа та пандемія: експертний зріз. Як змінились медіа під час пандемії в 2020 році / Андрусечко П., Мацука О., Мороз В., Погорелов О., Томіленко С. / за заг. ред. В. Іванова. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 52 с.

3. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.

4. Медійно-інформаційна грамотність : web-покажчик / укладач: Антоненко Л.М. Краматорськ, 2019. 12с.

5. Методичні «родзинки» онлайн-тренінгу з медіаграмотності «Будь в тренді: МІГ в online!» : практичний посібник / Іванова Т., Ізбаш С. / за заг. ред. В. Іванова. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 96 с.

6. Пометун О. І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі : навч.-метод. посібник. К., 2020. 104 с.

Допоміжна

7. Джинчарадзе Н. Г. Інформаційна культура особистості. Київ : Укр. Центр духов. культури : Тов. «МФА». 1996. 184 с.

8. Діпфейк та дезінформація : практич. посіб. / Агнешка М. Вальорска ; пер. з нім. В. Олійника Київ : Академія української преси ; Центр Вільної Преси, 2020. 36 с.

9. Збірник статей Восьмої міжнародної науково-методичної конференції «Критичне мислення в епоху токсичного контенту». Київ : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2020. 494 с.

10. Збірник статей Сьомої міжнародної науково-методичної конференції: Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку. Київ. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2019. 435 с.

11. Костенко Н. В., Іванов В. Ф. Досвід контент-аналізу: Моделі та практики : монографія. Київ : Центр вільної преси, 2003. 140 с.

12. Медіаграмотність для бібліотекарів: практичний посібник. / Ю. М. Зоря, Н. М. Степанова, В. І. Потапова / За редакцією О. В. Волошенюк, Р. І. Євтушенко. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2021. 75 с.

13. Медіаосвіта в школі та на уроці: Основи і приклади / За загал. ред. В.Ф. Іванова; Пер. з нім. В. Климченка. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 405 с.

14. Освітні практики із запобігання інфодемії, або Як не ізольоватися від правди : навчальний посібник / Волошенюк О. (розділ 2, 3, 5), Дегтярьова Г. (розділ 2), Каліберда М. (розділ 1), Мокрогуз О. (розділ 3), Потапова В. (розділ 4), Шаламов Р. (розділ 1) / За редакцією Волошенюк О., Євтушенко Р., Іванова В., Кулакова А. Київ : АУП, Інтерньюз-Україна, ЦВП, 2020. 68 с.

15. Як можна протидіяти «фейковим новинам»? : Аналіз. Київ : Фонд Фрідріха Науманна за Свободу, Академія української преси, 2019

Інформаційні ресурси

16. Портал з медіаосвіти та медіа грамотності : сайт. URL: <http://medialiteracy.org.ua/>

17. Українське інтернет-видання про медіа «Детектор медіа» : сайт. URL: <https://ms.detector.media/>

18. Он-лайн посібник для підлітків «Медіадрайвер» : сайт. URL: <http://mediadriverronline/>

19. Бібліотека масової комунікації та медіа грамотності від Академії Української Преси : сайт. URL: <http://www.aup.com.ua/category/library/>

20. Наука повсякденного мислення : сайт. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/UQx/THINK101/2016_T2/about

21. Онлайн курс «Новинна грамотність» від «Детектор медіа» : сайт. URL: <https://video.detector.media/special-projects/novynna-gramotnist-i22>

22. Вправа «Довіряй, але перевіряй» : сайт. URL: <https://medialiteracy.org.ua/doviryaj-ale-perevirujaj/>
23. Медіапсихологія і медіаосвіта : сайт. URL: <http://mediaosvita.org.ua/uk/>
24. Онлайн-курс з медіаграмотності «VeryVerified» : сайт. URL: <https://verified.ed-era.com/ua>
25. Освітня онлайн-платформа від Міністерства цифрової трансформації України : сайт. URL: <https://osvita.dii.gov.ua/>
26. Національний тест на цифрову грамотність «Цифрограм» : сайт. URL: <https://osvita.dii.gov.ua/digigram>
27. Інститут масової інформації : сайт. URL: <http://imi.org.ua>